

'דרך בורמה'

יהודה זיו

א. כמה 'דרך בורמה' אתם מכירים?

בימי מלחמת יפן-סין (1937-1938) נסללה בחשאי דרך עוקפת, מהלך 1,096 ק"מ, מן העיר קונמינג בחבל יונאן שבדרום-סין אל לאשיו בצפון-בורמה. יעד הסלילה הוליד את כינויה הנודע, 'דרך בורמה'. היא שימשה להעברת אספקה לסין הנצורה, התעקלה במדרונות הרים תלולים והיתה קשה למעבר – ולא לחינם הפכה מכאן ואילך לשם-דבר, סמל לדרך שהצילה במפתיע את המצב.

18- במאי 1948 סיים 'הלגיון הערבי' את היערכותו בגזרת לטרון, חסם סופית את הכביש בין לטרון לשער-הגיא וכך החל המצור על ירושלים. כשבוע ומשהו לאחר-מכן כבשו לוחמינו מדרום לכביש מסמיה-לטרון (דרך 3) את הכפרים הערבים בית-גיז (שקיבוץ הראל יושב היום על מקומו) ובית-סוסין (שעליו קם מושב תעוז). אך עוד לפני-כן כבר החלו לחפש באיזור ההוא תוואי אפשרי לדרך, העוקפת את לטרון מדרום ומתקשרת אל 'דרך האיילות' – בואכה בית-מחסיר, סאריס ומעלה הכביש לירושלים.

בליל 29-30 במאי 1948, בעיצומו של מבצע 'בן-נון' ב' – שבו תקפה חטיבה 'שבע' אל לטרון – נפגשו במרומי רכס בית-סוסין שני גיפים של חטיבת פלמ"ח-הראל'. האחד יצא מקריית-ענבים לעבר חולדה, בנתיב תלול ומתפתל (בעקבות סיירים, שעברו בו ברגל לילות אחדים קודם לכן) – בעוד הגיפ השני מנסה לעשות זאת בכיוון ההפוך, ממערב למזרח. כך נמצאה דרך-הרכב העוקפת, שכתב-החוץ קנת פילפי הוא שהכתיר אותה בכתבתו בכינוי 'דרך בורמה'.

מטבע ייעודה הופקדה חטיבה 'שבע' גם על הכשרת הדרך, העוקפת את לטרון, ולפיכך נקראה 'דרך "שבע"'. בעוד אנשי פלמ"ח-הראל' שגילו אותה ואף עברו בו ראשונים, ברגל וברכב, ראו בכך פגיעה ב'גאוות היחידה' שלהם וכינו אותה, מטבע הדברים, 'דרך "הראל"' או 'נתיב הגיפים'. אך הכינוי 'דרך בורמה' הוא שנעשה, בסופו-של-דבר, מקובל על הכל – ובו נהגו לכנות גם כל דרך עוקפת, שנפרצה יתחת חוטמו של האויב (אפילו פירצה בגדר, שאפשר לחמוק באמצעותה אל מחוץ למחנה ואף לשוב אליו באין-רואה...). בימי מלחמת העצמאות ובשנים שלאחריה נקראו כך, בעקבותיה, עוד שתי-עשרה 'דרכי בורמה' אחרות: "'דרך בורמה" של

קאוקגיי" בגבול הצפון (1); "דרך בורמה" של "הלגיון [הערבי]" בצפון של עמק איילון (בין עמנאס לזאלו) וכן שלוש "דרך בורמה" הירדנית (בין בית-לחם לבין 'דרך יריחו' וירושלים (2-5); שלוש "דרך בורמה" המצרית בפלשת (שתיים בין אשקלון לבית-גוברין ואחת בינה לבין עזה) וכן אחת בנגב, ליד ביר עסלוג' (6-9); "דרך בורמה" לנגב' - גם-היא בפלשת, ממזרח לכפר פְּרִיר (10); ו"דרך בורמה" של סעדי' (11). לכל אלה יש להוסיף גם את 'כביש הגבורה' (להלן), שבן-גוריון כינה אותו 'כביש בורמה' (בעוד 'דרך בורמה' עצמה היתה בפיו 'הדרך החדשה') - וכך עולה אפוא החשבון לכדי **שלוש-עשרה** 'דרכי בורמה' בישראל!

'הסְרָפְנִינָה'

ב. על-גבי 'שפאלות' ב'סְרָפְנִינָה'

ממקומו הנוכחי של מושב בקוע נמשכה בשעתה 'דרך בורמה' ועברה בצד הכפרים הערביים לשעבר בית-ג'יז (על מקום ג'יזו המקראית) ובית-סוסין. בצד בניין בית-הספר המשותף לשניהם בתקופת המנדאט הקימה הקרן הקיימת מגדל תצפית-אש המכונה 'מצפה "הראל"', כשם הקיבוץ הסמוך, והכשירה מכאן מזרחה את 'דרך בורמה' לנסיעה בכל רכב.

רכס בית-סוסין מתנשא יותר ממאה מטר מעל יובלו של נחל מאיר (ואדי אָ-טַחון), היורד לרגליו לעבר 'דרך האיילות'. לאחר שחלפה 'דרך בורמה' על פני הכפר בית-סוסין ועינותיו המתין לה לפיכך מעבר לרכס, המשתפל מזרחה, מדרון תלול ביותר שניתן בקושי למעבר גיפים - אך ודאי לא למשאיות עמוסות. אלה היו מגיעות תחילה ממערב עד מרום הרכס בלבד, וחברי 'ההגנה' הירושלמים (בעיקר מבין החוצבים, עולי כורדיסטאן, ממחצבת הקסטל המושבתת) נשאו על-גביהם את מטעני האספקה - קמח, תחמושת וחומרי רפואה - אל משאיות אחרות, שירדו לכאן מירושלים והמתינו בעמק שלרגלי הרכס. אפילו 'מסוף דלק' ארעי הותקן כאן, באמצעות צינור גמיש ארוך הוליד מן המיכליות הבאות מתל-אביב אל מיכליות ירושלמיות למטה בעמק.

בחמישה ביוני 1948 ירדה במדרון התלול המשאית הראשונה כשטרקטור כבד מחזיק בה מאחור, באמצעות פְּנֶת כבל, ומנהל אותה בהדרגה ובוזהירות כלפי-מטה. בשמונה ביוני החלה כאן הכשרתה הקדחתנית של דרך **עקלתון**, שנודעה לפיכך בכינוי הלועזי 'הסְרָפְנִינָה' - מלשון Serpent, כלומר 'נחש'. מכאן, כזכור, גם השם

'שביל הנחש' לעקלתון המטפס אל מרומי מצדה ממזרח, לעומת הכינוי 'הֶקְקוֹב' שבו הכתירו ילדי מוצא את עקלתון 'שבע האחיות', היורד מהר מעוז ('הקסטל') אל נחל שורק. שלוש יממות לאחר-מכן, בבוקר האחד-עשר ביוני (יומה הראשון של 'ההפוגה הראשונה') הושלמה פריצת 'הסרפנטינה'.

רכס בית-סוסין עשוי סלעי קירטון, בהירים ופריכים, האופייניים לחלקה התיכון של השפלה. כדי למנוע שקיעה והחלקה 'רופדה' הדרך במקומות התורפה שלה ברצועות פח עבה, עשויות לדבר, שבאמצעות תפסים בשוליהן אפשר לשלבן זו בזו ולפרוס מעטה קשיח על-גבי הדרך. רצועות אלה שימשו את צבא בריטניה בימי מלחמת-העולם השניה, בקרבות המדבר המערבי של מצרים, ונודעו אז בכינוי Spalls ('גִּזְיָרִים') הלקוח מעולם המכרות באנגליה. כל כלי רכב של צבא בריטניה היה מצוייד בהן בשעתו, על כל צרה שלא תבוא – ואנשי יע"ל (יחידה עברית לתובלה) סיגלו את שמן ללשונו וקראו להן 'שפאלות'... בצד 'הסרפנטינה' מוטלים עד היום שרידי 'שפאלות' שהונחו בשעתן על-גבי הדרך.

סלילתה של 'דרך בורמה' נסתיימה ביום 19 ביוני 1948 – כשלושה שבועות לאחר שנתגלה נתיב זה. היא התקשרה עם 'דרך האיילות' במפגשו של נחל מאיר עם יובלו ואדי אבו-עבד, שבו פנתה הדרך מזרחה – ומכאן שמו העברי, 'נחל "דרך בורמה"'. לאחר חצותה את 'כביש הַרְטוֹב' (דרך 38) עלתה הדרך במעלהו ההררי של הנחל (ואדי אל-מִשְׁאֵמֶל, 'הפונה צפונה') ב'נתיב הג'יפים', לעבר הכפר הנטוש בית-מחסיר ומישלט 'המסרק', ולרגלי הכפר סאריס התחברה אל מעלה שער-הגיא, בואכה ירושלים.

'קו השילוח'

ג. עורק החיים של ירושלים

כשנחסם הכביש בין לטרון לשער-הגיא השבית 'הלגיון הירדני' גם את 'בית המשאבות' שממערב ללטרון - תחנת הדחיסה על-גבי הצינור, שהעלה בשעתו את מי עינות הירקון מראש-העין אל ירושלים. באמצע יולי 1948, בעיצומו של המשא-והמתן המייגע בתיווך האו"ם על הפעלת התחנה מחדש, החלה בחשאי הנחת קו צינורות מקבוצת חולדה - שקו קודם כבר הוליך לשם מים מקידוחי נען. בצידו הוקמו עתה תחנת דחיסה ובריכות אגירה ותחנת-דחיסה נוספת נבנתה ליד מעיין הכפר בית-סוסין.

הצינור החדש, שקוטרו 12 אינטש (30.48 ס"מ), הונח בצד הכביש המוליך אל חולדה (דרך 411) ומשם בכביש מסמיה' (3) עד הכפר הנטוש דייר-מוחיסיין – מקומו של מושב בקוע בן-ימינו. לרגליו פנה הצינור מזרחה, בשולי 'דרך בורמה', ונמשך עד ראשו של רכס בית-סוסיין. משם ירד צינור של עשרה אינטש (25.4 ס"מ) בלבד שקטעיו, על-גבי תושבות בטון, נשתמרו עד היום בצד 'הסרפנטינה'. לישנסקי, עובד 'מקורות' שפיקח על הנחת הצינור, לא התאפק והנציח את שמו סמוך לראש הרכס על גבי אחת התושבות, בעוד הבטון לח – וכך הוא זכור שם לטוב עד היום...

מבצע הנחתו החשאית של הצינור זכה בשם הקוד 'קו השילוח' – בעקבות ניקבת השילוח, שהצילה את ירושלים בימי המלך חזקיהו, בשנת 701 לפני הספירה, מן המצור שהטיל עליה צבא סנחריב מלך אשור. מלאכת הנחת הצינור הושלמה תוך שלושים יום: ב-11 באוגוסט 1948 כבר הגיע הצינור אל תחנת הדחיסה בשער-הגיא ('המשאבות התחתונות') וירושלים שבה ונתחברה אל מקור מים – יום אחד בלבד לפני שקציני 'הלגיון הערבי' פוצצו את 'בית המשאבות' של לטרון...

'דרך האיילות'

ד. 'היתום' ב'דרך האיילות'

לעמק איילון צורת סהרון: בקרנו הצפונית ישבה בשעתה איילון המקראית, שהעמק נושא את שמה (זה נשתמר, ככל הנראה, בכפר הערבי ג'אלו שנתקיים על מקומה עד מלחמת ששת הימים) ואילו קרנו הדרומית נמשכת עד שער-הגיא ומשמשת את 'הכביש המהיר' (דרך 1).

בימי מלחמת העצמאות, ערב הקמת המדינה, חסמו כאן הערבים את 'הכביש הישן' – מיפו לירושלים, דרך רמלה – לרגלי גבעת לטרון בדרום-מזרח, ליד ג'יר אָל-חלו ('הבאר המתוקה', שהיום שמה באר חילה). בלילה שלאחר פלישת צבאות ערב – 15-16 במאי 1948 – ניסו לוחמי חטיבת 'גבעתי' להעביר בדרך עוקפת לעבר ירושלים משאית אחת, נושאת אספקה ותחמושת ומלווה על-ידי שני משורייני 'סנדביץ' (שריונם היה עשוי שני דפי פלדה, שעובי כל אחד ארבעה מילימטרים בלבד וביניהם לוח עץ בעובי 50 מילימטר!).

לרגלי גבעת לטרון פנתה השיירה מן הכביש – במעלה נחל נחשון, יובלו נחל מאיר (ואדי אֶ-טַחון) ונחל 'דרך בורמה' (ואדי עֶבֶד) היורד אליו – כדי להגיע בדרך עקיפין אל הכביש מהרטוב אל שער-הגיא (דרך 38). אך לאחר מהלך שלושה

קילומטרים, ליד עין חילה (עין אֶל-ח'ליל - 'הידיד') נמצאה גם דרך זו חסומה וממוקשת. המשאית, שניסתה לחצות את המחסום, עלתה על מוקש ומטענה הועבר, באין ברירה, באמצעות אחד המשוריינים אל לוחמי חטיבת פלמ"ח-הראלי שירדו לקראתו מן הכפר בית-מֶחְסִיר והמתינו בנחל 'דרך בורמה', מעבר למחסום. פְּנִי מֶחְשֶׁק, ה'פּוֹלִיטְרוֹקִי' (קצין החינוך) של 'הראלי', הכתיר את המשוריין הבודד בשם **'שיירת "היתום"'**.

דרך עוקפת זו זכתה לפיכך בשם **'דרך "גבעתי"'**, אך נודעה הרבה יותר בשם **'דרך האיילות'** - בעקבות כינוי ה'קוד' למשוריין בשידורי האלחוט, 'אֵיל' (מלשון 'אֵיל ברזל') שריבוי בפי האלחוטאיות לא היה 'אֵילִים', כדין, אלא דווקא 'איילות'. מכל מקום, לכינוי זה של 'רשת הקשר' אין כל קשר אל שמו של עמק איילון הסמוך. אל 'דרך האיילות', במקום בו נתקעה 'שיירת "היתום"', נתחברה לימים גם **'דרך בורמה'**.

'דרך הגבורה'

ה. 'כביש הגבורה' של גולדה

כשמונה חודשים לאחר שנחסם הכביש הראשי לירושלים (20 באפריל 1948) - כשהקשר ברכב עם הבירה נתקיים רוב אותה עת, כזכור, רק באמצעות 'דרך בורמה' רבת-החתחתים - נחנכה 'דרך חדשה' של-ממש, העוקפת את לטרון (דרך 44), שנסללה בחודשים ספטמבר-אוקטובר 1948 בין צומת 'נחשון' לצומת שמשון תחילה.

ד' בן-גוריון קרא לה **'כביש בורמה'** - בניגוד ל'**דרך בורמה'**, המתעקלת מצפון לה. חנוכת 'הדרך החדשה' נערכה ביום 7 בדצמבר 1948, עת הוכתרה באורח חגיגי בשם **'כביש הגבורה'** - שבן-גוריון ראה בו 'שם פּוֹמְפּוֹזִי' ['מנופח!'] ולימים אף אמר שהשם הוא 'ברברי', כי יש בו צעקנות ורברבנות. לדבריו, שם זה הועדף על ההצעה לכנות את הדרך 'כביש "הראלי"', כשם חטיבת הפלמ"ח שלחמה באיזור - כינוי, שהיה מקפח את חטיבה 'שבע'. רגישותו של בן-גוריון לעניין השמות היתה רבה וכבר באה לידי ביטוי בכך, שעד הכרזת העצמאות עשה שימוש בשם הערבי 'פָּאב אֶל-נָאדִי' - אך מיום ה' באייר תש"ח נהג בשם העברי 'שער הגיא' בלבד.

רק לאחר חנוכתו הרשמית של 'כביש הגבורה' נמשכה סלילתו גם בקטע ההררי שלו (דרך 395), מאֶשְׁנֶע [אשתאול] מזרחה עד הר מְעוֹז [הקסטל] שעל הכביש

הראשי לירושלים - דרך פְּסָלָה [פְּסָלוֹן], דִּיר-עֶמֶר [איתנים] וצוּפָא [צובה]. מטבע הדברים, הוחל הכינוי 'כביש הגבורה' גם על חלקו ההררי. אומנם, ביום חנוכת חלקו הראשון של 'כביש הגבורה' חודשה גם תנועת כלי הרכב במעלה נחל 'נחשוני' (דרך 1), באמצעות קטע הכביש שבין אשתאול לשער-הגיא (דרך 38) – וחגיגת חידושו המצופה של הקשר עם ירושלים בנתיב עוקף זה היא-היא אשר הולידה, בעצם, את הכינוי הנמלץ 'כביש הגבורה' - אלא שבו הוכתרה אז, כאמור, רק 'הדרך החדשה' (44) בלבד.

ישעיהו פָּרַס עשה ב'אנציקלופדיה ארץ-ישראל' שלו שימוש מורחב בכינוי 'כביש הגבורה' - בערך 'עין אֶקְבָּלָה [עין חמד]': 'מעייין בעמק ליד כביש הגבורה, בין בית נקופה ובין צובה'; ובערך 'צָבָה': 'הוא הכפר הערבי לפני צוּפָא... החולש על "כביש הגבורה"'. כאמור, למרות הפעלתו מחדש של הכביש העולה משער-הגיא (דרך 1), כפועל יוצא של סלילת 'כביש הגבורה', מעולם לא הוסב עליו כינוי זה כדרך שנהג יי פרס על דעת עצמו. נראה, כי היה זה פרי התלהבות-יתר לאומית, שניחן בה בשפע – כעולה מדברי הקדמתו למהדורה השניה של אותה אנציקלופדיה: 'נפל דבר בישראל: קמה מדינת ישראל! כבימי החשמונאים ניצחו במלחמת גבורה רבת-קרבנות המעטים את הרבים, שקמו עלינו לכולתנו... ובני ישראל ירשו את יורשיהם'. מסתבר, כי שעה שפרס כתב את אותם שני ערכים לא זכר כלל שהכפר לשעבר צובא, כדבריו, אכן 'חולש על "כביש הגבורה"' העובר ממש לרגליו - אך מעבר מזה, בדרומו...

ואילו משהושלמה סלילת 'כביש הגבורה' לכל אורכו - מצומת 'נשר' רמלה, דרך צומת 'נחשוני' וצומת שמשון, עד הקסטל - כינו אותו הפלמ"חיניקים מלווי השיירות לירושלים דווקא 'כביש גוֹלְדָה', היא גולדה מאירסון (לימים מאיר). כבר בחורף הגשום והמושלג של שנת תש"ח - שעה שגולדה מילאה את מקומו של בן-גוריון בצאתו למסע רכישת ציוד לחימה ואיסוף תרומות בארצות-הברית - הועבר אל מלווי השיירות לירושלים, שהיו חשופים על-גבי המשאיות הטעונות לא רק לאש האויב אלא לגשם ואף לשלג שפקד אז את האיזור, משלוח של תחתוני צמר ארוכים ('גאטקעס'), שזכו לפיכך בכינוי ההוקרה 'תחתוני גולדה'. אני, שהייתי ממלווי השיירות באותה עת, זוכר אותם עד היום - בייחוד את השרוכים שבהם נרכסו: על מי שנפנה לצרכיו היו אומרים אז כי 'הלך לקשור את החמור' - אך ב'תחתוני גולדה' ובאצבעות קפואות היה קושי רב להתיר אותו תחילה! ואילו הרחבת 'כביש הגבורה'

והארכתו נעשו שעה שגולדה כבר שימשה שרת התחבורה ואין פלא, אם כמו כבישים אחרים שנסללו בתקופת כהונתה (1949-1956) - עוקף בית-שאן, הכביש מבאר-שבע לסדום ובעיקר הכביש מצומת משאבי-שדה (פיר-עסלוגי) לעבר קיבוץ רביבים, ששרה בת השרה היתה חברה בו – נקרא גם זה, כאמור, 'כביש גולדה'.

גבעת חתול

ו. חתולה בראש 'תל מע"ץ'

מול פתחו של שער הגיא (בָּאב אֶל-נְאֻד), בדרום, מזדקרת תלולית גדולה וגבוהה – שניכר בה כי לא נוצרה כדרך הטבע. כאן נערמו בשעתם שפכי הפריצה של קטע הכביש 'עוקף שער הגיא', שבאמצעותו מתקשר 'כביש הַרְטוּב' (דרך 38) אל מעלה 'הכביש המהיר' לירושלים (דרך 1). 'העוקף' נסלל כדי להימנע מן ההכרח להיחשף לעבר הכפר דִּיר-אֵיב, שעה שנמצא עדיין בשוליה של 'מובלעת לטרון' בעודה בשלטון ירדן לשעבר. מלאכת פריצתו וסלילתו הושלמו בשלהי 1966, סמוך למלחמת ששת הימים ועת לא ארוכה לאחר-מכן, מששב ונפתח לתנועה 'הכביש הישן' דרך לטרון לעבר רמלה (דרך 424), פחתה במידה ניכרת תועלתו של 'העוקף' – עד שילובו במערכת מחלף שער הגיא.

תלולית השפך הגמלונית, שצצה מול שער הגיא והבהיקה בלובנה, הולידה 'רעיון מדליק': אנשי מע"ץ החליטו ללקט את שלדי המשוריינים של שיירות תש"ח ממקומותיהם המקוריים במעלה שער הגיא ולערום את כולם בראש התלולית – אנדרטה מתרברבת ומנופחת לפורצי הדרך, 'גבוהה-גבוהה' תרתי משמע... למזלם של המשוריינים ואף מורשת הגבורה של ישראל מיהרו פורצי הדרך עצמם, ותיקי חטיבת פלמ"ח-הראל, לעמוד בפרץ – ובהם הרמטכ"ל יצחק רבין והאלופים צביקה זמיר, עמוס חורב ושלמה גזית, עם המשורר חיים גורי (בעל השיר הנודע 'בָּאב אֶל-נְאֻד'). כך, בסופו של-דבר, לא הופרה שלוות שלדי המשוריינים ועדיין הם מוטלים במקומותיהם, כשהיו, פזורים בצד הדרך. 'קרחתה' של תלולית השפך החשופה צימחה בהדרגה עשבייה צפופה וכך השתלבה בנופי שער הגיא והפכה אנדרטה ליוצריה: היום היא מכונה בפי-כל בשם 'תל מע"ץ'!

מעל תלולית השפך מתנשאת לרום +369.2 מטר מעל פני הים גבעה, השולטת על פתחו של שער הגיא אשר לרגליה. לא לחינם נשאה פסגתה את השם הערבי חִרְבַּת חִיתוּלָה ('אורבת'), אף-כי היום שמה העברי הוא 'גבעת חתול' ... נראה, כי

מקור השם עוד בימי בית אומאיה: הח'ליף עבד אל-מלכ ביקש להאדיר את כבודה וחשיבותה של ירושלים, כדי להתמודד עם מכה ומדינה, ובנה את מסגד כיפת הסלע בהר הבית. לשם-כך גם פתח את ואדי עלי (נחל נחשון), במעלה שער הגיא, כנתיב-תנועה חלופי נוסף לירושלים – לבד מן הכבישים הרומיים צפונה מכאן, במעלה שלוחת אילן לעבר קריית יערים (אבו-ע'וש של ימינו) ובמעלה בית-חורון. על-כך מעידות שתי אבני-מיל של עבד אל-מלכ: 'שישה מילין מאיליה [כינויה הערבי של ירושלים, בעקבות השם 'אליה קפיטולינה' שנתן לה הדריאנוס קיסר בשעתו]', שנמצאה באתרה באבו-ע'וש, וכן 'עשרה מילין מאיליה', שנתגלתה בח'רבת ת'רסיס (מגדל-השמירה התורכי מול ח'אן באב אל-ואד) והמרחק המצויין עליה מלמד, כי הובאה לכאן ממקומה המקורי לרגלי גבעת מ'שב (ח'רבת ז'נוק'לה, 'משלט 1' מימי מלחמת העצמאות - מול הכפר סאריס לשעבר ומחלף שורש של היום - שבראשה מתנוססת עתה אנדרטת פורצי הדרך לירושלים). בנו ס'לימ'אן בנה מדרום ללוד את רמלה, שנטלה משכנתה את מעמדה וסמכויותיה ושימשה עת ארוכה בירת ארץ-ישראל, וכך נעשה נתיב זה לדרך הראשית מיפו לירושלים, דרך רמלה. הדעת נותנת, כי בעת ההיא שימשה גבעת חתול עמדת תצפית ושמירה על שער הגיא, ומכאן כינויה הערבי - 'ח'יתולה'.

בימי מלחמת העצמאות היה בראשה משלט 22, שזכה מטבע הדברים בכינוי 'משלט החתולה (במלעיל)', והוא עם משלט 22א' הסמוך אליו במערב שלטו באש על הכפר דייר-איוב ובתצפית על כל הקרן הדרומית של סהרון עמק איילון, עד לטרון. הם היו אחרונים בשרשרת משלטי שער הגיא שנימנו ממשלט 1 הנזכר ומטה, משני עברי הכביש - בראש שלוחת משלטים מזה ושלוחת שיירות מזה.

במארב בן-ימינו חוסל כאן מ'צ'ט'פ'א סמוא'ילי, בן הכפר נבי-סמואיל. הוא נודע בשעתו בחדירותיו הנועזות אל מעבר ל'קו הירוק' ובמעשי השוד וההרג שביצע ביישובי העולים החדשים של 'פרוזדור ירושלים'. לפיכך היה יעד החשוב והעיקרי של יחידה '101' הנודעת - אשר קמה, בעצם, כדי לחסלו ונתקיימה חודשים אחדים בלבד, בין אוגוסט 1953 לינואר 1954 - ושל גדוד הצנחנים 890 לאחר-מכן, שניהם בפיקודו של אריק שרון. אך ההצלחה נפלה בסופו של-דבר דווקא בחלקו של 'משמר הגבול', שאנשיו השוכבים כאן במארב גילו את סמואילי חוזר לו עליז ומתרוץ מפשיטה לילית, דרך 'קו התפר' של אותה עת, וחסלו אותו...